

Dokumentin sisältö

- 1 Valmistelija ja esittelijät
- 2 Valmisteluaikataulu
- 3 Nykytilan kuvaus
- 4 Päätösvaihtoehtojen vaikutusten tarkastelua
- 5 Päätösvaihtoehtojen vertailu
- 6 Yhteenveto ja johtopäätökset päätösvaihtoehtojen vertailusta

1 Valmistelija ja esittelijät

Päivi Tryyki ikäihmisten ja vammaisten palvelulinjajohtaja

Tuulikki Parikka vammaispalvelujen toimialuejohtaja

2 Valmisteluaikataulu

Ikäihmisten ja vammaisten palvelulinjalla on syksyllä 2024 valmistunut vammaisten palvelujen VAPA2035-kehittämishjelma. Vammaispalvelujen palveluverkkosuunnitelman valmistelu on tapahtunut VAPA 2035-kehittämishjelman valmistelun rinnalla syksystä 2023 lähtien.

Vammaispalvelujen palveluverkkosuunnitelma perustuu syksyllä 2023 käynnistyneisiin palveluverkkoselvityksiin. Vammaisten asumisen osalta palveluverkkoselvitys hyväksyttiin aluehallituksessa 9.10.2023 § 268. Selvitys oli laajalla kuulemiskierroksella vammais- ja vanhusneuvostoissa, valiokunnissa sekä yhteistoimintaelimessä ennen päätöksentekoa.

Päiväaikaisen toiminnan sekä vammaissosiaalityön palveluverkkoselvitys hyväksyttiin aluehallituksessa 15.1.2024 § 5. Selvitys oli laajalla kuulemiskierroksella vammais- ja vanhusneuvostoissa, valiokunnissa sekä yhteistoimintaelimessä ennen päätöksentekoa.

Kuulemisten lisäksi eripuolilla Pirkanmaata järjestettiin kolme asumisen ja päiväaikaisen toiminnan palveluverkon kehittämisen työpajaa asiakkaille, heidän omaisilleen sekä henkilöstölle. Työpajoissa pohdittiin nykytilan vahvuuksia ja kehitystarpeita sekä suunniteltiin tulevaisuutta. Palveluverkkosuunnitelmien valmistelussa on huomioitu sekä kuulemisissa että työpajoissa saatu palaute.

3 Nykytilan kuvaus

Vammaispalvelujen uudistamiselle on Pirkanmaalla selvä tarve. Lähivuosien lainsäädäntömuutokset, palvelutarpeen kasvu, väestön ikääntyminen sekä henkilöstöpula lisäävät palvelujärjestelmään kohdistuvaa painetta voimakkaasti. Nykyisellä palvelurakenteella, rahoituspohjalla, henkilöstöllä ja olemassa olevilla tilaratkaisuilla ei pystytä vastaamaan lisääntyviin palvelutarpeisiin eikä tiloihin liittyviin kiristyviin viranomaisvaateisiin. Palveluiden verkoston kehittäminen on välttämätöntä, jotta yhdenvertaiset palvelut, palveluiden saatavuus, henkilöstön riittävyys sekä palvelujen rahoituksen riittävyys pystytään turvaamaan sekä viranomaisvaateisiin vastaamaan.

Tiloihin kohdistuu merkittäviä uudistamis- ja lisäkapasiteettitarpeita. Asumisyksiköistä 14 ja päiväaikaisen toiminnan yksiköistä 11 vaativat korvaavia tilaratkaisuja. Uutta palvelukapasiteettia arvioidaan tarvittavan asumispalveluissa noin 700 asiakaspaikkaa ja päiväaikaisessa toiminnassa noin 450 asiakaspaikkaa vuoteen 2035 mennessä. Vammaissosiaalityön kuntakohtainen toimintamalli on perustunut kunnista siirtyneisiin pieniin vammaispalvelutoimistoihin ja toiminta on ollut henkilöstömäärältään haavoittuvaa. Keskittäminen ja erikoistuminen varmistaa yhdevertaisia palveluja ja mahdollistaa työntekijöiden osaamisen syventämisen. Vuonna 2025 voimaan astuvan uuden vammaispalvelulain soveltamisalan vaikutus luo epävarmuutta tulevaisuuden palvelutarpeiden ennustamiseen.

4 Päätösvaihtoehtojen vaikutusten tarkastelua

Vaihtoehto	Kuvaus
Nykytila: Ei muutoksia palveluverkkoon	
Vaihtoehto 2: Maltillisia muutoksia palveluverkkoon	
Vaihtoehto 3: Laajempia muutoksia palveluverkkoon	

5 Päätösvaihtoehtojen vertailu

Vaikutuskohde	Nykytila: Ei muutoksia palveluverkkoon	Vaihtoehto 2: Maltillisia muutoksia palveluverkkoon	Vaihtoehto 3: Laajempia muutoksia palveluverkkoon
Ihminen/Asukas			
Palvelu			
Lyhyt aikaväli	-1	1	2
Pitkä aikaväli	-2	2	3

<p>Kuvaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Palvelu järjestetään pääosin kuten nytkin - Digipalveluiden ja teknologian hyödyntäminen vähäistä - Moniammatillista yhteistyötä olemassa olevia mahdollisuuksia hyödyntäen - Palveluiden saatavuudessa ajoittaista viivettä mm. henkilöstöresurssin puutteesta johtuen 	<ul style="list-style-type: none"> - Yksilölliset palvelun järjestämistavat monipuolistuvat hieman - Moniammatillista yhteistyön mahdollisuuksia jonkin verran enemmän - Digitaalista palvelua ja teknologian hyödyntämistä lisätty pääosin itsenäisesti käyttäville - Lähitorin digi-tuki vammaisille henkilöille lisääntyy - Palvelujen oikea-aikaisuus paranee 	<ul style="list-style-type: none"> - Yksilölliset palvelun järjestämistavat lisääntyneet - Ensisijaisten ja ennaltaehkäisevien palveluiden kattavat käyttömahdollisuuden - Toimipisteiden paremmalla sijoittumisella helpotetaan merkittävästi moniammatillista yhteistyötä ja henkilöstöresurssin hyödyntämistä - Sekä asiakkaiden palvelussa että moniammatillisessa yhteistyössä hyödynnetään laajasti digi-palveluja esim. etätoiminnan, etätilaisuuksien ja etätapaamisten muodossa - Digi-palveluiden käyttöön saa kattavasti tukea kaikista Pirhan palvelupisteistä
<p>Palveluiden saatavuus ja saavutettavuus</p>			
<p>Lyhyt aikaväli</p>			
<p>Pitkä aikaväli</p>			
<p>Kuvaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Toimipisteiden nykyinen verkko säilyy - Liikkuvia palveluja nykyisellä tasolla - Palvelut omalla 	<ul style="list-style-type: none"> - Toimipisteitä osin keskitetty, kuitenkin asiakkaalle sopivan matkan etäisyydeltä - Digitaalisuutta lisätty 	<ul style="list-style-type: none"> - Toimipisteiden verkko on mietitty uudelleen tarkoituksenmukaisemaksi

	<p>alueella/kunnassa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Digipalveluita rajallisesti - Digi-palvelua toimintakyvyn mukaan - Digitaalinen palvelu vaatii omat välineet 	<p>jonkin verran helposti digitaalisesti toteutettavissa palveluissa</p> <ul style="list-style-type: none"> - Palvelut saatavilla pääosin omalla alueella/kunnassa - Liikkumiseen liittyvät kustannukset voivat jonkin verran kasvaa - Digi-palvelua saa omilla tai lainalaitteilla - Digitaalisten palvelukanavien tukeen panostetaan - Palveluiden yhdenvertainen saatavuus paranee 	<ul style="list-style-type: none"> - Päiväaikaisen toiminnan saavutettavuus edelleen hyvä, mutta toimipisteet isompia, laadukkaampia ja turvallisempia - Asiakkaan ensivaiheen palvelu hakemus- ja neuvonta-asioissa toteutuu Pirhan yleisissä asiakaspalvelupisteissä sote-asemilla ja lähitoreilla - Uusia palvelukanavia avattu sekä digitaalisesti että liikkuvana palveluna kuitenkin asiakkaan toimintakyky ja tarpeet huomioiden - Palveluiden saavutettavuus varmistetaan hyödyntäen Pirhan palvelukanavia merkittävästi laajemmin kuin nykyisin - Liikkumisen kustannukset voivat jonkin verran kasvaa - Digi-palvelu toimii omilla tai lainalaitteilla ja siihen tarjotaan asiakasryhmän tarpeet huomioiva digituki - Palvelu ei enää pelkästään omalta alueelta saatavilla - Palvelun saatavuus turvattu kattavasti koko Pirkanmaalla
--	---	--	--

<p>Esteettömyys</p> <p>Lyhyt aikaväli</p> <p>Pitkä aikaväli</p> <p>Kuvaus</p>	<p>-1</p> <p>-1</p> <p>- Tilanne säilyy nykyisellään - Tilojen esteettömydessä parantamisen varaa</p>	<p>0</p> <p>1</p> <p>- Perusparannusten yhteydessä esteettömyys osin paranee - Digitaaliset palvelut helpottavat asiointia kotoa</p>	<p>1</p> <p>2</p> <p>- Uudisrakennusten ja perusparannusten yhteydessä esteettömyys huomioitavissa - Digi- ja liikkuvat palvelut helpottavat asiointia kotoa täysimääräisesti</p>
<p>Omaiset</p> <p>Lyhyt aikaväli</p> <p>Pitkä aikaväli</p> <p>Kuvaus</p>	<p>0</p> <p>0</p> <p>- Omaiset osallistuvat kuten nytkin</p>	<p>-1</p> <p>0</p> <p>- Toimipisteiden muuttuminen voi vaikuttaa kulkemistarpeisiin jonkin verran - Digi-palveluilla osallistuminen matkustamatta mahdollistuu - Liikkumisen kustannuksiin vaikuttaa palvelukanavan valinta</p>	<p>0</p> <p>0</p> <p>- Toimipisteiden muuttuminen voi vaikuttaa kulkemiseen käytettävään aikaan ja kustannuksiin yksiköiden yhdistyessä - Digi-palveluilla osallistuminen matkustamatta mahdollistettu laajasti - Liikkumisen kustannuksiin vaikuttaa palvelukanavan valinta</p>

Asiakkaan kustannukset			
Lyhyt aikaväli	0	0	-1
Pitkä aikaväli	0	-1	-1
Kuvaus	- Pääosin kuten nykyin	- Liikkumisen kustannuksiin vaikuttaa palvelun valinta - Vaikutus kuljetuskustannuksiin (omavastuu) - Matkoihin käytettävä aika voi lisääntyä	- Liikkumisen kustannuksiin vaikuttaa palvelun valinta - Vaikutus kuljetuskustannuksiin (omavastuu) - Matkoihin käytettävä aika lisääntyy
Osallistuminen ja osallisuus			
Lyhyt aikaväli	0	0	1
Pitkä aikaväli	0	1	2

<p>Kuvaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Asiakkaita osallistetaan olemassa olevia kanavia käyttäen 	<ul style="list-style-type: none"> - Fyysisten palvelujen maltillisen keskittymisen ei oleellisesti vaikuttaa osallistumishalukkuuteen - Etäratkaisujen yleistymisen lisää osallistumismahdollisuuksia - Asiakkaiden työllistymistä lisätään - Ohjautumista matalan kynnyksen lähipalveluihin lisätään 	<ul style="list-style-type: none"> - Jos asiakkaan oletetaan kulkevan fyysiseen toimipisteeseen saamaan palvelua, tämä huomioidaan toimipisteiden sijoittelussa ja palvelun järjestämistavassa niin, ettei toimipistemuuoksilla ole merkittävää vaikutusta osallistumishalukkuuteen - Laaja digitaalisten palvelujen käyttö ja käytön tuki lisää osallistumismahdollisuuksia ja sosiaalista vuorovaikutusta ja -verkostoja merkittävästi, kynnys osallistua matalampi - Päiväaikaisessa toiminnassa asiakkaat, jotka eivät syystä tai toisesta ole halunneet tulla fyysisiin toimipisteisiin, voidaan saada palvelun piiriin - Asiakkaita ohjautunut matalan kynnyksen lähipalveluihin - Asiakkaiden työllistymistä lisätään merkittävästi
<p>Turvallisuus</p> <p>Lyhyt aikaväli</p>	<p style="text-align: center;">0</p>	<p style="text-align: center;">1</p>	<p style="text-align: center;">1</p>

Pitkä aikaväli	-1	2	3
Kuvaus	<ul style="list-style-type: none"> - Toiminnallisesti epätarkoituksenmukaiset, ahtaat ja sokkeloiset tilat voivat aiheuttaa ongelmia asiakas- ja työturvallisuudelle - Pienet työyksiköt ja yksityöskentely aiheuttaa turvattomuutta 	<ul style="list-style-type: none"> - Toimipisteiden saneeraushankkeissa ja korvaavien tilojen hakemisessa voidaan kehittää asiakas- ja työturvallisuutta - Yksintyöskentely vähenee 	<ul style="list-style-type: none"> - Toimipisteiden laaja uudistaminen lisää paitsi objektiivista turvallisuutta myös turvallisuuden tunnetta sekä asiakkaita että työntekijöissä - Toisaalta liikkuva- ja etätö voi lisätä yksityöskentelyä - Ensivaiheen palveluiden parempi saavutettavuus Pirkan palvelupisteistä lisää asiakkaiden turvallisuuden tunnetta
Yhdenvertaisuus			
Lyhyt aikaväli	-1	1	1
Pitkä aikaväli	-1	1	3

<p>Kuvaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Palvelujen saatavuus ja hakemusten käsittelyaja eivät ole yhdenmukaiset - Asiakkaat ovat tällä hetkellä osin väärissä palvelumuodoissa. 	<ul style="list-style-type: none"> - Toimintatavat yhdenmukaistuu isommissa tarkastelukokonaisuuksissa - Parempi asiakassegmentointi parantaa palvelun osuvuutta 	<ul style="list-style-type: none"> - Kattavalla asiakassegmentoinnin kehittämisellä ja paremmalla palveluohjauksella parannetaan asiakkaiden yksilöllistä palvelua ja yhdenvertaisuutta - Laajempi palvelukanavavalikoima ja riittävä palvelukapasiteetti lisää yhdenvertaisuutta ja valinnanmahdollisuutta - Fyysisten toimipisteiden uudelleensijoittelu voi tarkoittaa sitä, että osalla asiakkaista matka palveluun pitenee, mikä saattaa vähentää yhdenvertaisuutta
<p>Henkilöstö ja organisaatio</p>			
<p>Henkilöstö ja henkilöstöressurssin riittävyys</p>			
<p>Lyhyt aikaväli</p>	<p style="text-align: center;">-1</p>	<p style="text-align: center;">1</p>	<p style="text-align: center;">1</p>
<p>Pitkä aikaväli</p>	<p style="text-align: center;">-3</p>	<p style="text-align: center;">2</p>	<p style="text-align: center;">2</p>

<p>Kuvaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Työvoimapula - Yksintyöskentely, pienet toimipisteet jatkavat - Työn haastavuus, laaja-alaiset osaamisvaatimukset vammaissosiaalityössä -Henkilöstön joustavan yhteiskäytön lisäystarve 	<ul style="list-style-type: none"> - Työpaikkojen vetovoimaa paranee - Työnkuvat asumisessa ja päiväaikaisessa toiminnassa monipuolistuvat - Digi- ja teknologia osaamisvaatimukset lisääntyvät - Riittävä henkilöstöresurssi paremmin turvattu yllättävissä tilanteissa - Työyhteisön toimivuus lisääntyy (isommat yksiköt eivät niin haavoittuvia kuin pienet) -Etätyön mahdollisuudet lisääntyvät 	<ul style="list-style-type: none"> - Toiminnan uudelleenorganisoinnin myötä työpaikkojen vetovoima ja henkilöstön saatavuutta paranee - Isompiin toimipisteisiin on helpompi saada työvoimaa, koska kollegiaalista tukea on riittävästi ja esim. sijaisjärjestelyt helpottuvat - Henkilöstön yhteiskäyttö optimaalista - Työturvallisuus parempi isommissa yksiköissä - Liikkuvissa palveluissa työntekijät voivat kuitenkin tuntea turvattomuutta, jos henkilöstöä on mukana vähän - Vammaissosiaalityön sisällä henkilöstöllä mahdollisuus erikoistua ja syventää osaamistaan - Hyvät digi- ja teknologia valmiudet -Joustavat etätyömahdollisuudet optimaalisesti hyödynnetty
<p>Työyhteisö ja johtaminen</p> <p>Lyhyt aikaväli</p>	<p style="text-align: center;">0</p>	<p style="text-align: center;">-1</p>	<p style="text-align: center;">1</p>

Pitkä aikaväli	-1	1	2
Kuvaus	<ul style="list-style-type: none"> - Työyhteisöt säilyvät ennallaan nykyisissä toimipisteissä - Lähijohtamisessa tarvetta yhdenmukaistaa johtamisrakenteita suurempiin kokonaisuuksiin 	<ul style="list-style-type: none"> - Uusia työyhteisöjä muodostuu muuttuneille toimipisteille ja palvelukanaviin -Lähijohtaminen yhdenmukaisempaa 	<ul style="list-style-type: none"> - Uusia työyhteisöjä muodostuu ja yhteisön koko kasvaa - Kollegan tuki saatavilla - Yhdenmukaiset johtamisorganisaatiot - Uudet toimintatavat, uusien välineiden käyttöönotto ja moniammatillinen yhteistyö mahdollistavat osallistavan johtamisen
Työntekopaikka			
Lyhyt aikaväli	0	-1	-1
Pitkä aikaväli	0	2	3

<p>Kuvaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Työntekopaikka kuten ennenkin - Nykyisin liikkuvaa palvelua tekevät työntekijät jatkavat kuten ennenkin - Nykyisin etäpalvelua toteuttavat työntekijät jatkavat kuten ennenkin 	<ul style="list-style-type: none"> - Työpaikkoja saattaa siirtyä toimintojen keskittämisen yhteydessä, mikä hieman lisää työmatkaliikennettä, mutta työpaikkojen vetovoimaa paranee - Työntekopaikka sijaitsee pääosin omalla alueella - Palvelun tuottaminen vaatii liikkumista, työpäivät voivat olla eri pisteillä -Etäpalvelu lisääntyy 	<ul style="list-style-type: none"> - Työpaikkoja saattaa siirtyä toimintojen keskittämisen yhteydessä, mikä hieman lisää työmatkaliikennettä, mutta työpaikkojen vetovoimaa paranee - Työntekopaikat osin omalla alueella, osin merkittävästi keskitetympin, jolloin vaaditaan pidempää siirtymistä ja työmatka pitenee - Toiminta-alueiden järkevällä organisoinnilla liikkumismatkat sekä asiakkaalla toimipisteisiin että työntekijöillä asiakkaan luokse pidetään kuitenkin maltillisina - Palvelun tuottaminen tapahtuu eri pisteillä laajemmin kuin ennen, mikä vaatii liikkumista - Merkittävästi kehittynyt etäpalvelu kuitenkin vähentää liikkumisen tarvetta
<p>Pirkanmaan hyvinvointialueen muut palvelut (IT-, digi- ja tukipalvelut) sekä muut työntekijäryhmät</p>			
<p>Lyhyt aikaväli</p>	<p style="text-align: center;">0</p>	<p style="text-align: center;">1</p>	<p style="text-align: center;">1</p>
<p>Pitkä aikaväli</p>	<p style="text-align: center;">0</p>	<p style="text-align: center;">1</p>	<p style="text-align: center;">2</p>

<p>Kuvaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ei muutoksia, työskentely ja yhteistyö jatkuvat kuten tälläkin hetkellä - Tukipalvelut hajautuneet eri yksiköihin - Lukemattomia tietojärjestelmäratkaisuja - IT- laitteita käytössä lukemattomissa pienissä yksiköissä hajallaan eri puolilla Pirkanmaata 	<ul style="list-style-type: none"> - Tukipalvelut keskittyy jonkin verran, helpottaa järjestämistä - Tietojärjestelmäratkaisut yhdenmukaistuvat ja osaltaan mahdollistavat työn tarkoituksenmukaista organisoimista - Digi- ja teknologiapalvelujen kehittämishaaste vammaisille henkilöille soveltuviksi - Uusiin toimintatapoihin kouluttautumistarvetta (digi- ja teknologia valmiudet) - Uusiin työvälineisiin kouluttautumistarvetta - Työn suorituspaikka voi osalla tukipalveluhenkilöstöä muuttua 	<ul style="list-style-type: none"> - Uusia toimintatapoja uusiin palvelukanaviin, muuttuneeseen ja keskitettyyn palveluverkkoon sekä digitaalisiin palveluihin liittyen - Uusia ylläpidettäviä alustoja, sovelluksia ja välineitä (esimerkiksi asiakastietojärjestelmä, tilavarausjärjestelmä, etäyhteys- ja muut digipalvelujärjestelmät, ym.) - Uusia toimintatapoja ja yhteisesti mietityt palvelukanavat vammaispalveluiden kanssa sekä merkittävästi lisääntynyt yhteistyö - Tukipalvelut pystytään järjestämään kustannustehokkaammin keskitetyissä toimipisteissä - Vammaisten huomioiminen kaikissa palveluissa
<p>Ympäristö</p>			
<p>Ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus ja luonnonvarojen käyttö</p>			
<p>Lyhyt aikaväli</p>			
<p>Pitkä aikaväli</p>			

<p>Kuvaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Osa palveluista hajallaan pienissä yksiköissä - Nykyetäisyydet ylläpitävät nykyiset liikennepäästöt - Osa nykyisistä toimitiloista on käyttöikänsä päässä - Osin rakennusten energiatehokkuus huono - Etämahdollisuudet eivät ole täysimääräisesti käytössä 	<ul style="list-style-type: none"> - Mahdollisesti kasvavat etäisyydet ja liikennepäästöt - Digitaaliset välineet ja etäpalvelut vähentävät jonkin verran ympäristön kuormittumista - Energiaterhokkuus paranee jonkin verran asteittain korvaaviin tiloihin siirryttäessä - Paperijätteen määrä vähenee digitaalisten palvelujen hyödyntämisen yleistyessä 	<ul style="list-style-type: none"> - Mahdollisesti kasvavat etäisyydet ja liikennepäästöt, liikkuva palvelu lisää liikennepäästöjä; huomioitava liikenteen sähköistyminen ja latauspaikat - Digi- ja etäpalvelut vähenevät liikennepäästöjä - Rakennushankkeiden sijoittaminen alueella ja rakentamisen mahdolliset vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen - Energian kulutus vähenee kun toimintoja keskitetään - Uudisrakennukset ovat energiatehokkaita - Uudisrakentaminen kasvattaa energian ja luonnonvarojen kulutusta rakennusvaiheessa - Paperijätteen määrä minimoitu digitaalisen asioinnin ollessa täysimääräisesti käytössä
<p>Aluekehitys ja työpaikat</p>			
<p>Lyhyt aikaväli</p>			
<p>Pitkä aikaväli</p>			

<p>Kuvaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Alueen vetovoimaisuus kuten nytkin - Työpaikkojen ja palvelujen perässä muuttamiseen ei vaikutusta - Nykyiset kiinteistöt ja alueet jatkavat nykykäytössä 	<ul style="list-style-type: none"> - Saneerauksia ja rakennushankkeita osin keskitettyihin osaamiskeskittyisiin - Reuna-alueilta työpaikkoja siirtyy jonkin verran keskitettyihin toimipisteisiin -Vammaispalveluissa toimipisteiden keskittämisellä ei merkittävää vaikutusta alueen vetovoimaisuuteen asuinkuntana, paitsi mahdollisesti joillain reuna-alueilla - Vähäistä muuttoa haja-asutusalueelta isommille paikkakunnille esim. asumispalveluyksikön siirtymisen myötä 	<ul style="list-style-type: none"> - Uusia rakennushankkeita keskitettyihin osaamiskeskittyisiin - Rakennushankkeet luo työpaikkoja - Keskittyvien palvelujen alueiden työpaikat ja työllisyys jonkin verran lisääntyy - Jonkin verran asiakkaiden muuttoa haja-asutusalueilta suuremmille paikkakunnille - Etätyön yleistyminen voi toisaalta lisätä työntekijöiden muuttoa haja-asutusalueille
<p>Talous</p>			
<p>Investoinnit</p>			
<p>Lyhyt aikaväli</p>			
<p>Pitkä aikaväli</p>			

<p>Kuvaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Toimitiloissa merkittäviä teknisiä ja toiminnallisia uudistamistarpeita - Palvelukapasiteettia ei ole riittävästi olemassa oleviin eikä tuleviin tarpeisiin - Palveluissa ei ole riittävästi erilaisten asiakasryhmien tarpeet huomioivaa erikoistumista - Uusi valvontalaki asettaa uusia vaatimuksia omatuotannon tiloille - Tarve pitkántähtäimen investointisuunnittelulle - Digitalisaation ja teknologian hyödyntämisen investointi aloitettu 	<ul style="list-style-type: none"> - Välttämättömät tilojen laajennukset, saneeraukset ja toiminnalliset tilamuutokset olemassa olevien tilojen ajanmukaistamiseksi - Henkilöstön koulutus uusiin työskentelytapoihin - Laite investointeja lisätään 	<ul style="list-style-type: none"> - Uudisrakentaminen, tilojen laajennus, saneeraus ja toiminnalliset tilamuutokset huomioitu pitkántähtäimen investointisuunnitelma ssa -Palvelukapasiteetti vastaa palveluntarvetta - Henkilöstön uudet osaamistarpeet monipuolisesti varmistettu - Uudet välineet kattavasti hankittuna ja hyödynnettynä
<p>Fyysiset palvelut ja toimitilat</p>			
<p>Lyhyt aikaväli</p>	<p>-1</p>	<p>1</p>	<p>1</p>
<p>Pitkä aikaväli</p>	<p>-3</p>	<p>1</p>	<p>3</p>

<p>Kuvaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Nykyinen toimipisteverkko säilyy - Palvelut ja tilat kuntakohtaisesti syntyneitä - Tilat osin pieniä, erillään toistaan ja huonokuntoisia - Tilat eivät vastaa valvontaviranomaisten vaatimuksia - Tiloihin liittyvät äkilliset ongelmat voivat synnyttää lisäkustannuksia 	<ul style="list-style-type: none"> - Nykyinen toimipisteverkko muuttuu maltillisesti - Toimipisteverkko sisältää mahdollisesti edelleen toiminnallisesti epätarkoituksenmukaisia tiloja - Tilojen yhdistelymahdollisuutta ei ole optimaalisesti saatu hyödynnettyä 	<ul style="list-style-type: none"> - Uusi keskitetympi toimipisteverkko luo kustannussäästöjä ja parantaa henkilöstöressurssin hyödyntämistä - Tilat teknisesti ja toiminnallisesti asianmukaiset ja vastaavat viranomaisvaateita - Monikäyttöisyys ja tilojen muunneltavuus lisäävät tilatehokkuutta - Asiakkaiden erityistarpeet huomioivia uusia tilaratkaisuja syntynyt
<p>Sidosryhmät</p>			
<p>Kunnat/Ely</p>			
<p>Lyhyt aikaväli</p>			
<p>Pitkä aikaväli</p>			

<p>Kuvaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kiinteistöjen ylläpito ja sopimukset jatkavat kuten nytkin - Julkinen liikenne ennallaan - Ei työpaikkavaikutuksia yksittäisen kunnan sisällä 	<ul style="list-style-type: none"> - Kiinteistöjen ylläpito ja sopimukset muuttuvat joillain sopimuskumppaneilla - Mahdolliset vaikutukset julkisen liikenteen suunnitteluun - Uusia korvaavia tilaratkaisuja ensisijaisesti saman kunnan sisällä 	<ul style="list-style-type: none"> - Kiinteistöjen ylläpito ja sopimukset muuttuvat monilla sopimuskumppaneilla - Paineita huomioida lisärakentamistarpeet kaavoituksessa - Vaikutukset julkisen liikenteen suunnitteluun. mm. palvelulinjaliikenne - Uusia korvaavia tilaratkaisuja ensisijaisesti saman kunnan sisällä - Uudet investointihankkeet lisäävät elinvoimaisuutta osassa kuntia - Lisärakentaminen synnyttää uusia työpaikkoja
<p>Sote-alan yritykset</p>			
<p>Lyhyt aikaväli</p>	<p style="text-align: center;">0</p>	<p style="text-align: center;">0</p>	<p style="text-align: center;">1</p>
<p>Pitkä aikaväli</p>	<p style="text-align: center;">0</p>	<p style="text-align: center;">1</p>	<p style="text-align: center;">2</p>

<p>Kuvaus</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ei muutosta toimipisteverkostoon - Omatuotannon ja ostopalvelun suhteellinen osuus jatkuu ennallaan 	<ul style="list-style-type: none"> - Sote-alan yrityksille voi ohjautua jonkin verran lisäkapasiteetin tarvetta - Yksityisen palveluntuotannon toimipisteverkosto pääosin ennallaan - Omatuotannon osuus lisääntyy jonkin verran etenkin vaativassa palvelussa 	<ul style="list-style-type: none"> -Sote-alan yrityksille voi ohjautua lisäkapasiteetin tarvetta tulevina vuosina - Palveluverkkoon uusia yksiköitä suunnitelmallisesti omatuotannon kanssa yhteensovittaen - Omatuotannon suhteellinen osuus kasvaa etenkin vaativassa palvelussa
<p>Yhdistykset ja kolmas sektori</p>			
<p>Lyhyt aikaväli</p>	0	0	0
<p>Pitkä aikaväli</p>	0	1	2

<p>Kuvaus</p>	<p>- Yhteistyötä jatkuu kuten nytkin</p>	<p>- Yhteistyö tiivistyy vammaispalveluiden kanssa</p>	<p>- Yhteistyö tiivistyy vammaispalveluiden kanssa merkittävästi</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vammaisten henkilöiden osallisuutta edistetään yhdessä - Järjestösektorin erityisosaaminen täydentää julkisen sektorin osaamista - Kolmannen sektorin palvelut täydentävät julkisia ja yksityisiä palveluja - Vammaisten henkilöiden tietoisuus yhdistysten ja kolmannen sektorin tarjoamista mahdollisuuksista lisääntyy
<p>Muut hyvinvointialueet</p>			
<p>Lyhyt aikaväli</p>	<p>0</p>	<p>0</p>	<p>1</p>
<p>Pitkä aikaväli</p>	<p>0</p>	<p>1</p>	<p>2</p>
<p>Kuvaus</p>	<p>- Yhteistyö jatkuu ennallaan</p> <p>- Asiakkaita jonkin verran sijoitettuna hyvinvointialuerajojen yli</p> <p>- Asiakkuudet jatkuvat ennallaan</p>	<p>- Asiakkuudet yli hva rajojen jatkuu pääosin ennallaan</p> <p>- Toiveita paluumuutosta omalle hyvinvointialueella pyritään mahdollisuuksin mukaan toteuttamaan</p> <p>- Kukin hyvinvointialue hoitaa ensisijaisesti oman alueen uudet asiakkaat</p>	<p>- Asiakkaiden palvelu pystytään turvaamaan pääsääntöisesti omalla hyvinvointialueella</p> <p>- Paluumuuttajien toiveet saadaan toteutettua</p> <p>- Vaativassa erityistason palvelussa yta-tasoisista yhteistyötä</p>

6 Yhteenveto ja johtopäätökset päätösvaihtoehtojen vertailusta

Vaihtoehto 1 Nykytila

Vammaispalvelujen tarpeen arvioidaan kasvavan väestönkasvun, ikääntymisen, itsenäistyvien nuorten palvelutarpeiden sekä vammaispalvelulain uudistuksen myötä. Määrällisesti suhteellisen pienen, mutta palvelutarpeiltaan moninaisen palveluntarvitsijaryhmän palveluihin vastaaminen kuntapohjalta muodostuneessa palvelujärjestelmässä ei turvaa alueellisesti yhdenvertaisia ja vammaisten henkilöiden yksilöllisten tarpeiden kannalta riittävän monipuolisia palveluja. Palvelujen saatavuudessa on viiveitä ja Pirkanmaan palvelukapasiteetti ei kattavasti vastaa asumisen ja päiväaikaisen toiminnan palvelutarpeisiin. Muiden hyvinvointialueiden alueille sijoitetuilla voi osin olla muuttohalukkuutta takaisin Pirkanmaalle.

Nykymallilla jatkettaessa kustannusten kasvaessa palvelujärjestelmän kestävyys on uhattuna. Palveluverkkoselvityksen mukaan toimitiloista merkittävä osa on uudistamistarpeessa ja tila- sekä energiatehokkudessa on parannettavaa. Kunnilta periytynyt korjaus- ja palveluvelka yhdistettynä kasvavaan palvelutarpeeseen sekä lainsäädäntö uudistuksiin luo merkittäviä lisäkustannus- ja investointipaineita. Myös palvelurakenteessa on keventämistarpeita. Lisäksi tarvitaan matalan kynnyksen palvelujen sekä kaikkien sote-palvelujen vahvistamista palvelemaan myös vammaisia henkilöitä.

Teknologian, digitalisaation sekä etäratkaisujen hyödyntäminen ei ole vielä täysimääräisesti käytössä. Paheneva henkilöstöpula vaarantaa palveluiden järjestämistä. Hajallaan olevissa pienissä yksiköissä on yhdistämistarpeita. Pienet työyksiköt ovat haavoittuvia sekä palvelun saatavuuden että työturvallisuuden näkökulmasta. Erikoistumista ja osaamisen syventämismahdollisuutta tulee vahvistaa työn veto- ja pitovoimatekijänä. Työelämä on uudistumassa ja työn tekemisen tavat muuttuvat. Työympäristöt vaativat ajanmukaistamista, uudistamista ja monikäyttöisyyttä. Etätöiden lisääntyminen on osin vähentänyt fyysistä tilatarvetta ja henkilöstön matkustustarpeita.

Vaihtoehto 2 Maltillisia muutoksia

Palvelut monipuolistuvat vähitellen ja fyysisten palvelujen rinnalle laajennetaan etä- ja liikkuvia palveluja, mikä vaikuttaa fyysisiin tilatarpeisiin. Uusia palveluja otetaan käyttöön vaiheittain ja samalla editetään vammaisille henkilöille palveluiden yksilöllisiä räätälöintimahdollisuuksia. Fyysisissä tiloissa löydetään yhteistyössä kuntien kanssa huonokuntoisia tiloja korvaavia ratkaisuja, jolloin asiakas- ja työturvallisuus paranee ja pienten toimipisteiden yhdistelytarpeita pystytään huomioimaan. Tilojen saavutettavuus säilyy pääosin ennallaan korvaavien tilojen sijoituessa nykyisille alueille. Teknologian, digitalisaation ja etämahdollisuuksien hyödyntäminen lisääntyy. Toimintatapojen yhdenmukaistaminen, toimitilojen ajanmukaistaminen ja työn joustavuuden lisääntyminen edistävät työviihtyvyyttä. Omatuotannon osuus vahvistuu jonkin verran etenkin vaativissa palveluissa ja lisäkapasiteetin tarvetta ohjautuu myös yksityisille palvelutuottajille. Ilman merkittävää uudisrakentamista alueelliset palvelutarpeet huomioivaa kapasiteetin lisästarvetta ei pystytä täysimääräisesti kattamaan eikä asiakkaiden tiloihin kohdistuvia erityistapereita huomioimaan riittävästi.

Vaihtoehto 3 Laajempia muutoksia

Palveluiden saatavuus on turvattu yhdenmukaisesti eri puolilla Pirkanmaata. Palvelurakenne vastaa alueen asiakkaiden tarpeisiin. Palvelutarpeen kasvusta johtuvaa kustannusten kasvupainetta on hillitty. Digitalisaatio, teknologia ja etämahdollisuudet ovat optimaalisesti käytössä ja työn tuottavuus

sekä tehokkuus parantunut em. ratkaisuja järkevästi hyödyntäen. Palvelut ovat monipuolistuneet, yksilölliset räätälöintimahdollisuudet lisääntyneet ja palveluyksiköiden välillä on tapahtunut vammaisten henkilöiden erityistarpeet huomioivaa erikoistumista. Palveluverkko on suunniteltu kattavasti palvelutarpeet huomioiden ja oma- ja ostopalvelu tarkoituksenmukaisesti yhteensovittaen. Isompiin yksiköihin keskittyminen on parantanut tilatehokkuutta, henkilöturvallisuutta ja turvannut henkilöstöressurssin riittävyyttä. Uudisrakentamisella on turvattu lisäkapasiteetin tarpeet ja huomioitu eri asiakasryhmien erityistarpeita. Uudisrakentaminen luo työpaikkoja ja alueiden elinvoimaisuus lisääntyy alueilla, joihin keskittyy palveluja. Ajanmukaiset tilat vastaavat viranomaisvaateisiin ja lisäävät henkilöturvallisuutta sekä työviihtyvyyttä. Työn tekemisen tavat ovat monipuolistuneet ja työyhteisöt vahvistuneet. Liikkuminen ja liikkumisen kustannukset ovat jonkin verran kasvaneet, mutta toisaalta etämahdollisuuksien optimaalinen hyödyntäminen on vähentänyt liikkumisen tarvetta.